

ترجمہ و تلخیص جامع

کلیات فی علم الرجال

مؤلف: آیت اللہ جعفر سبحانی

مترجم: محمد حسین خلیلی

سبحانی جعفر، ۱۳۰۸ -
ترجمہ و تلخیص جامع کلیات فی علم الرجال / مؤلف جعفر سبحانی؛ ترجمہ محمد
حسین خلیلی۔ - قم: صالحان ۱۳۸۷.

۱۲۸ ص.

ISBN:978-964-2819-23-2:

۱۳۰۰۰ ریال

فہرست نویسی بر اساس اطلاعات فیہا.

کتابنامہ بہ صورت زیر نویس.

۱. حدیث - علم الرجال. الف. خلیلی، محمد حسین، مترجم. ب. عنوان.

۲۹۷/۲۶۴

۴۰۴۱ ت ۲ س / ۱۱۴ BP

انتشارات صالحان

قم: خ ارم. پاساژ قدس، طبقہ آخر، پلاک ۱۷۶.

تلفن: ۷۸۳۲۷۰۷، همراه: ۰۹۱۲۱۵۲۱۵۸۴

شناسنامہ کتاب

نام کتاب: تلخیص و ترجمہ جامع کلیات فی علم الرجال

مؤلف: آیت اللہ جعفر سبحانی

مترجم: محمد حسین خلیلی

ناشر: صالحان

نوبت و سال انتشار: سوم (اول ناشر) / ۱۳۸۷

تیراژ: ۲۰۰۰

چاپ: محمد (ص)

ناظر چاپ: موسی رمضانی پور

قیمت: ۱۳۰۰ تومان

مراکز بخش:

* قم: خ ارم، کوچہ ۱۶ (ارک)، پلاک ۲۳، نمایندگاہ دائمی کتاب برداران

علیزادہ، تلفن: ۷۷۴۱۷۷۰

* قم: خ امام، کوچہ ۳۷، پلاک ۳۴ (ساختمان سنگی)،

همراه: ۰۹۱۲۲۵۱۱۷۷۹

حق بخش کتاب مخصوص «برادران علیزادہ» است.

مقدمه مؤلف:

سپاس و ستایش بی حد و وصف به جمیع السنة حامد و محمود، شایسته و بایسته رب و دود غفور است. سلام منفصل زبانی و درود متصل قلبی بر عقل کل و کل عقل، فرشته بشر و بشر فرشتگان، عصاره ملک و ملکوت و خورشید مظاهر لاهوت، حضرت ختمی مرتبت (ص) و آل او اهل بیت عصمت و وحی که اولشان سید اوصیاء حضرت علی مرتضی (ع) و خاتمشان قطب عالم امکان حضرت صاحب زمان (عج) است.

بحمد... و المنة توفیق بنده را رفیق شد تا این خدمت ناچیز سامان یافت.

بیش از ده سال قبل که از محضر اساتید معظم حوزه مقدسه، کتاب «کلیات فی علم الرجال» تألیف محقق گرانیامیه، فقیه، اصولی، مفسر، متکلم و رجالی معاصر حضرت آیت... سبحانی (دامت برکاته) را فراگرفتم، نوشته جاتی بصورت تلخیص املاء و تقریر گردید. در سالیان اخیر که توفیق تدریس این کتاب ارزشمند، نصیب حقیر گردید، آن یادداشتها به شکل کامل و جامع تدوین و بصورت فعلی عرضه گردید.

طلاب محترم و شاگردان مکتب اهل بیت (ع) استحضار دارند که کتاب مزبور سالیان متمادی به طور رسمی به عنوان ماده درسی دو پایه از سطوح عالی حوزه مقرر شده است. از آنجا که متن کتاب کلیات فی علم الرجال، بصورت عربی روان و به دور از تعقید و اغلاق تألیف شده است، در ترجمه آن مشکل جدی به چشم نمی خورد ولی عمده تلخیص مطالب فصول است بطوری که مختل به غرض نباشد. در تلخیص مطالب دو نکته مد نظر نگارنده بوده است:

- ۱- تشخیص مطالب اهم از مهم و حذف مطالبی که اهم تشخیص داده نشد.
 - ۲- نگارش مباحث بطور مختصر ولی رسا و گویا.
- در موارد لزوم به دسته بندی مطالب و عرضه نموداری آن بذل همت گردید تا تامین کننده سهولت فهم آنها بوده و به آسانی در خاطره ها بماند.
- خواننده به خوبی واقف است که هیچ اثر بشری خالی از خلل نیست، بنابراین استدعای حقیر، بدرقه این نوشتار با عفو و اغماض است.
- ان شاء... این خدمت ناچیز مورد عنایت و رضایت صاحب ولایت و مکتب، حضرت بقیه... (عج) قرار گیرد.

محمد حسین خلیلی

پائیز ۱۳۸۴

حوزه علمیه قم

فهرست مطالب

فصل اول: مبادی تصویر علم رجال	۹
۱- تعریف علم رجال	۹
۲- موضوع علم رجال	۹
۳- مسائل علم رجال	۹
۴- تعریف علم رجال	۱۰
۵- فرق علم رجال و تراجم	۱۱
۶- فرق علم رجال و درایه	۱۱
فصل دوم: نیاز به علم رجال	۱۴
الف) ادله پنج گانه قائلین احتیاج به علم رجال	۱۴
دلیل اول: حجیت قول ثقة	۱۴
دلیل دوم: مراجعه به صفات راوی در اختیار علاجیه	۱۵
دلیل سوم: وجود دسته‌ای از وضّاعین و کذّابین و مخلطین حدیث در میان روات	۱۵
دلیل چهارم: وجود راویان اهل سنت در سند روایات	۱۶
دلیل پنجم: اجماع علمای اسلام	۱۶
ب) ادله هشتگانه مخالفین احتیاج به علم رجال و جواب مصنف به آنها	۱۷
دلیل اول: قطعی الصدور بودن روایات کتب اربعه حدیثی	۱۷
دلیل دوم: جبران شدن ضعف سند با عمل مشهور	۱۷
دلیل سوم: عدم امکان اثبات عدالت راوی	۱۸
دلیل چهارم: اختلاف در معنای عدالت و فسق	۲۰
دلیل پنجم: محرم و منهی عنه بودن علم رجال	۲۱
دلیل ششم: شهادت مشایخ ثلاثه به صحت روایات کتب خود	۲۲
دلیل هفتم: قول رجالی و شرایط شهادت	۲۲
دلیل هشتم: توثیق اجمالی راویان احادیث کتب اربعه	۲۳
فصل سوم: مصادر و منابع اولیه علم رجال	۲۶
اقسام اصول و منابع رجالی	۲۷
۱- مجمع الرجال	۲۷
۲- منهج المقال	۲۷
۳- جامع الروات	۲۷
۴- نقد الرجال	۲۷
۵- منتهی المقال	۲۷
الف) اصول هشتگانه اولیه رجالی	۲۸

۲۸	۱- رجال کشی:
۲۹	۲- فهرس نجاشی:
۳۰	۳- رجال شیخ طوسی:
۳۱	۴- فهرس شیخ طوسی:
۳۱	۵- رجال برقی:
۳۲	۶- رساله ابو غالب زراری:
۳۳	۷- مشیخه شیخ صدوق و ویژگی آن:
۳۳	۸- مشیخه شیخ طوسی و ویژگی آن:
۳۴	ب) رجال ابن غضائری:
۳۸	فصل چهارم: مصادر ثانوی علم رجال
۳۸	الف) اصول چهارگانه ثانویه رجال
۳۸	۱- فهرس شیخ منتجب الدین:
۴۰	۲- معالم العلماء فی فهرس کتب الشیعه و اسماء المصنفین:
۴۱	۴- خلاصه الاقوال فی علم الرجال:
۴۳	ب) جوامع رجالی در اعصار متأخر:
۴۴	۱- «مجمع الرجال»:
۴۴	۲- «منهج المقال»:
۴۴	۳- «جامع الرواة»:
۴۵	۴- «نقد الرجال»:
۴۵	۵- «منتهی المقال فی احوال الرجال»:
۴۵	ج) جوامع رجالی مدون به روش قدماء:
۴۶	۱- «بهجة الآمال»:
۴۶	۲- «تنقیح المقال فی معرفة علم الرجال»:
۴۷	۳- «قاموس الرجال»:
۴۷	د) تحوّل و ترقی در تألیف جوامع رجالی:
۵۰	۱- «جامع الرواة»:
۵۰	۲- «طرائف المقال»:
۵۰	۳- «مرتب الاسانید»:
۵۱	۴- «معجم رجال الحديث»:
۵۴	فصل پنجم: توثیقات خاصه
۵۵	وجوه ششگانه توثیقات خاصه
۵۵	۱- نص یکی از معصومین (ع):
۵۶	۲- تصریح یکی از اعلام مقدم:
۵۷	۳- تصریح یکی از اعلام متأخر:
۵۸	۴- ادعای اجماع از طرف قدماء:

۵۸	۵- مدح کاشف از حسن ظاهر:
۵۹	۶- تلاش مجتهد در جمع قرائن مفید اطمینان
۶۳	فصل ششم: توثیقات عامه
۶۳	۱- اولین عنوان توثیقات عامه: اصحاب اجماع
۶۴	امر اول: پیشینه تاریخی و ریشه و منشأ این بحث
۶۵	امر دوم: اصحاب اجماع، اصطلاحی جدید
۶۵	امر سوم: تعداد اصحاب اجماع
۶۶	امر چهارم: کیفیت قبول این اجماع از طرف علماء شیعه
۶۷	امر پنجم: دلیل حجیت این اجماع
۶۹	امر ششم: معنا و مفاد «أجمعت العصابة علی تصحیح ما یصح عن هؤلاء»
۷۴	۲- دومین عنوان از توثیقات عامه: مشایخ الثقة:
۷۸	اشکالات شهید ثانی و سایر علماء بر این قاعده و جواب مصنف از آنها:
۷۸	اشکال اول: عدم ذکر این قاعده در کلام قدماء
۷۹	اشکال دوم: احتمال استناد قدما در این قاعده به اصالة العدالة
۷۹	اشکال سوم: محال بودن اثبات این قاعده
۸۰	اشکال چهارم: نقض القاعدة بالنقل عن الضعاف
۸۵	۳- سومین عنوان از توثیقات عامه: «العصابة المشهورة بأنهم لا یروون الا عن الثقات»
۸۸	۴- چهارمین عنوان از توثیقات عامه «کل من یروی عنه صاحب نواذر الحکمة بلا واسطه»
۹۰	۵- پنجمین عنوان از توثیقات عامه: «ما وقع فی اسناد کتاب کامل الزیارة»
۹۱	۶- ششمین عنوان از توثیقات عامه: «ما وقع فی اسناد تفسیر القمی»
۹۳	۷- هفتمین عنوان از توثیقات عامه: «اصحاب الصادق (ع) فی رجال الشیخ»
۹۴	۸- هشتمین عنوان از توثیقات عامه: «وثاقة شیخوخة الاجازة عند المستجیز»
۹۵	۹- نهمین عنوان از توثیقات عامه: «الوكالة عن الامام (ع)»
۹۶	۱۰- دهمین عنوان از توثیقات عامه: «کثرة تخريج الثقة عن شخص»
۹۹	فصل هفتم: ارزیابی کتب اربعه
۹۹	عنوان اول: ارزیابی احادیث کتاب کافی
۱۰۰	ادله اربعه محدث نوری بر صحت احادیث کافی و جواب مصنف از آنها:
۱۰۰	دلیل اول: «شهادت مشایخ ثلاثه»
۱۰۱	دلیل دوم: «مدائح وراده در مورد کتاب کافی»
۱۰۲	دلیل سوم: «مدائح وراده در مورد مؤلف کتاب کافی»
۱۰۳	دلیل چهارم: «زندگی کردن مؤلف در عصر غیبت صغری»
۱۰۴	عنوان دوم: ارزیابی احادیث کتاب من لا یحضره الفقیه
۱۰۷	عنوان سوم: ارزیابی احادیث کتاب تهذیب و کتاب استبصار
۱۱۰	فصل هشتم: فرقه های شیعی

۱۱۱	شیعه اثنا عشری یا امامی
۱۱۲	۱- کیسانیه:
۱۱۲	۲- زیدیه:
۱۱۳	۳- ناووسیه:
۱۱۳	۴- اسماعیلیه:
۱۱۴	۵- فطحیه:
۱۱۴	۶- واقفیه:
۱۱۴	۷- خطابیّه:
۱۱۵	۸- مغیره:
۱۱۵	۹- غلات:
۱۱۶	تفویض:
۱۱۸	سخن علامه مجلسی در مورد تفویض
۱۲۱	«خاتمه: فوائد رجالیه»
۱۲۱	فائده (۱)
۱۲۱	فائده (۲)
۱۲۲	فائده (۳)
۱۲۲	فائده (۴)
۱۲۲	فائده (۵)
۱۲۲	فائده (۶)
۱۲۲	فائده (۷)
۱۲۳	فائده (۸)
۱۲۳	فائده (۹)
۱۲۳	فائده (۱۰)
۱۲۳	فائده (۱۱): الف) تعریف اصطلاحات چهارگانه «کتاب، اصل، تصنیف، نوادر»
۱۲۳	۱- تعریف اصطلاح «کتاب»:
۱۲۳	۲- تعریف اصطلاح «اصل»:
۱۲۴	۳- تعریف اصطلاح «تصنیف»:
۱۲۴	۴- تعریف اصطلاح «نوادر»:
۱۲۵	ب) اصول تدوین شده در عصر ائمه (ع):
۱۲۵	ج) دلیل اعتبار اصول و میزان دلالت آنها بر وثاقت:
۱۲۶	فائده (۱۲)
۱۲۶	الف: نیاز قزوینر روایات، روایان اهل سنت به علم رجال:
۱۲۷	ب: اسامی چند کتاب رجالی مهم اهل سنت:
۱۲۸	ج: اسامی چند کتاب در مورد زندگی و احوال صحابه پیامبر (ص):